

Mak: 'We hebben nooit de macht durven grijpen'

Geert Mak dook voor *In Europa* in zijn persoonlijke herinneringen aan 1968. Met enige tegenzin, dat wel.

DOOR MINOU OP DEN VELDE

IN deze aflevering ben je wat meer de presentator. Hoe beviel dat?

Geert Mak: 'Presenteren is absoluut niet iets waar ik mijn beroep van zou willen maken. Het roept flinke krachten op bij mensen, je wordt voortdurend op straat herkend. Ik ben wel ijdell maar niet op die manier.'

In 1968 was je 21.

'Ik studeerde rechten en was redacteur van *Pharetra*, het studentenblad van de Vrije Universiteit – een mooi alibi om als beginnend journalistje overal met mijn neus bovenop te staan. Ik ging bijvoorbeeld naar de studentenopstand in Parijs. Niet dat we er in de praktijk nou zoveel wijzer van werden. Overal zaten maoïsten en trotskisten eindeloos te theoretiseren over arbeiders, terwijl er nauwelijks arbeiders te bekennen waren... en het was totale chaos.'

Zag je jezelf als Provalid?

'Nee, maar ik vond het wel spannend. Jasper Grootveld die als een waanzinnige indiaan rond het Lieverdje stond te springen – er hing een tinteling in de lucht, de sfeer van politieke verliefdheid, wat revolutie toch is, en daar werd je in meegetrokken.'

Zelf nog ludieke acties gevoerd?

'Nee. Maar bij *Pharetra* hadden we het er wel de hele tijd over. Die Vietnamoorlog was een smerige koloniale oorlog, gebaseerd op net zoveel leugens als nu de oorlog in Irak. Wij zetten op een affiche in het blaadje dat Johnson een moordenaar was, en dat werd onmiddellijk door een brave postbeambte ontdekt. De hele oplage werd tegengehouden en we werden veroordeeld, omdat we een bevriend staatshoofd had-

den beledigd. Iedereen kakelt nu over vrije meningsuiting, maar nog niet zo lang geleden werd je al om dit soort dingen de mond gesnoerd en demonstranten werden er zelfs voor opgepakt.'

Je liet je in 1969 uitschrijven bij de Gereformeerde Kerk?

'De Gereformeerde Kerk sprak zich niet uit tegen Vietnamoorlog en dat was voor mij een breekpunt. Die oorlog woog zwaar. Wat er in Amerika gebeurde, van de Vietnamoorlog tot het gewelddadige optreden tegen de zwarte burgerrechtenbeweging, dat zagen we elke dag op televisie. De emotie van die strijd sloeg heel erg naar ons over.'

Nog romantische gevoelens over die periode?

'Nee, integendeel. Even in het algemeen hè: stel, je komt van het platteland en gaat in de stad studeren, je gaat door een paar woelige jaren heen en als je daar zelf op terugkijkt denk je: het was allemaal niet leuk maar je moest blijkbaar aan

een hele nieuwe wereld wennen. En in de historie is het eigenlijk net zoets. De jaren '60 waren ook zo'n onvermijdelijke fase. Maar tegelijkertijd blijkt het ook heel moeilijk om die periode een duidelijke plek te geven in de geschiedenis.'

Waar heb je dan spijt van?

'Ik heb geen spijt, maar waar ik me voor geneer is de waanzinnige arrogantie waarmee wij de oudere generatie tegemoet traden. In die gereformeerde wereld zetten wij ons af tegen al die oude, rechtse, verstofte knarren. Wij vroegen ons af bij al die mensen die goed waren geweest in de oorlog: waar is nu, rond Vietnam, jullie verzetssgeest gebleven? Wij jongeren gaan dat nog wel eens overdoen maar dan goed! Pure megalomanie. We hadden geen enkel oog voor hun achtergrond, de crisis, en de manier waarop zij in de Tweede Wereldoorlog verwond waren.

Je zegt 'wij' – reken je dat ook jezelf aan?

'Natuurlijk. Maar nu sla ik bijna met de vuist op tafel, want dit is nou precies waarom ik Nederlandse journalisten soms zulke lamzakken vindt. Je probeert, samen met anderen, met veel moeite die periode historisch te duiden, maar in Nederland vraagt daar nooit iemand naar. Het gaat altijd over jezelf, je moeder, je ouwe tante. En daar word ik zo langzamerhand helemaal ziek van. Ik raas dat nu even op jou uit, sorry hoor. Ik voel nu dezelfde aarzeling die ik ook bij het maken van deze aflevering voelde. Want ik was in 1968 slechts een geïnteresseerd meeloper. Misschien is er een nieuwe generatie historici nodig die er nuchter tegenaan kijkt.'

Heeft de jaren-'60-beweging iets blijvends opgeleverd?

Robert Jasper Grootveld bij het Lieverdje

‘Ach, ondanks de grote woorden hebben we nooit de macht durven grijpen. Ergens voelde men intuïtief aan dat het geen echte revolutie was. De echte revolutie voltrok zich destijds bijna geruisloos. Er kwam een bijstandsuitkering voor gescheiden vrouwen, en de pil, dat was wéérkelijk revolutionair.’

In hoeverre heb je je destijds ondergedompeld in seks, drugs en rock-'n-roll?

‘Drugs daar vond ik niks aan, daar werd ik slaperig van. En de rock-'n-roll, daar was ik een te cerebraal jongetje voor. Maar als het om seks gaat: de pil was er dus er werd ontzettend geëxperimenteerd. Het was een zeer romantische revolutie, we voelden het optimisme van de maakbaarheid, ook als het ging om de menselijke geest en seksualiteit. Natuurlijk was je stinkend jaloers als je vriendin met een ander ging. Maar dat mocht niet, waardoor we helemaal niet om konden gaan met die emoties. De jaren '60 hadden in de beginfase ook iets hard. Hard naar de vorige generatie en ook hard naar elkaar. Het moest

‘Er hing een tinteling in de lucht, de sfeer van politieke verliefdheid, wat revolutie toch is, en daar werd je in meegetrokken’

allemaal maar kunnen en anders was je een burgertrut.’

Heb je in enige mate dierbare herinneringen aan die tijd?

‘Weet je, het is heel raar, ik heb dierbare herinneringen aan het samen vanuit een oprecht gevoel zeggen: wij gaan er iets beters van maken. Nog even een klein duwtje en dan kunnen we het onuitgesproken leed van de oorlog van ons afschudden.

We hadden het voordeel van de grotere vrijheid. Maar nadat we een heleboel tradities omver had-

den geworpen moesten we in de jaren '80 weer kijken wat we allemaal met het badwater hadden weggegooid aan omgangsvormen, tradities en rituelen. Ik weet nog goed dat ik als jurist hele discussies voerde over het dragen van toga's in de rechtbank. Dat vonden we maar onzin, iedereen moest zichzelf kunnen zijn. Tien jaar later begon het me pas te dagen dat zo'n toga een verhit conflict als het ware een beetje anonimiseert, en hoe goed dat is. En: abortus moest vrij, en daar sta ik nog steeds achter. Maar de hele ethische discussie rondom abortus werd in mijn omgeving nauwelijks gevoerd, terwijl ik genoeg vrouwen ken die er achteraf veel moeite mee hebben gehad. Onze generatie had de neiging met het weggooien van tradities over dingen heen te hobbelen die toch wel behoorlijk belangrijk waren.’

In Europa: 1968 – Amsterdam/Parijs/Berlijn

► ZONDAG, NEDERLAND 2, 21.05-21.45 UUR

Parijs 1968, demonstranten op de Champs-Élysées.

